

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 81'2/'44:821.135.1(478)-2(043.2)

DRIGA INA

**ELEMENTE SEMIOTICO-PRAGMATICE ÎN TEXTUL DRAMATIC
BASARABEAN**

**621.01 – LINGVISICĂ GENERALĂ; FILOSOFIA LIMBAJULUI;
PSIHOLINGVISTICĂ; LINGVISTICĂ INFORMATIZATĂ
(limba română)**

Rezumatul tezei de doctor în filologie

CHIȘINĂU, 2021

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Lingvistică Română și Știință
Literară,
Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Moldova.

Conducător științific:

GHERASIM Alexandra, doctor în filologie, conferențiar universitar.

Referenți oficiali:

UNGUREANU Elena, doctor habilitat în filologie, conferențiar cercetător;

GHILAȘ Ana, doctor în filologie, conferențiar universitar.

Componența Consiliului Științific Specializat:

CONDREA Iraida, Președinte al CȘS, doctor habilitat în filologie, profesor universitar;

ROȘCOVAN Nina, Secretar științific al CȘS, doctor în filologie;

SAVIN Angela, membru al CȘS, doctor habilitat în filologie, profesor universitar;

MOLEA Viorica, membru al CȘS, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar;

CINCILEI Cornelia, membru al CȘS, doctor în filologie, conferențiar universitar;

TREBEȘ Tatiana, membru al CȘS, doctor în filologie;

COSMESCU Alexandru, membru al CȘS, doctor în filologie.

Susținerea tezei va avea loc la **21 octombrie 2021**, ora **14:00**, în ședința Consiliului Științific Specializat D 621.01-21-41, din cadrul Universității de Stat din Moldova, pe adresa mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, blocul 3, sala nr. 311. Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC: <http://www.cnaa.md>.

Rezumatul tezei a fost expediat la data de „17” septembrie 2021.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

ROȘCOVAN Nina, doctor în filologie

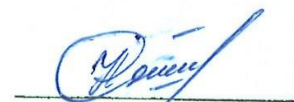
Conducător științific,

GHERASIM Alexandra, doctor în filologie,
conferențiar universitar

Autor,

DRIGA Ina

© Driga Ina, 2021

CUPRINS

1. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
2. CONȚINUTUL TEZEI.....	9
3. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	23
4. BIBLIOGRAFIE.....	26
5. LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	28
6. ADNOTARE (ÎN ROMÂNĂ, ENGLEZĂ ȘI RUSĂ).....	30
7. FOAIA PRIVIND DATELE DE TIPAR.....	33

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța cercetării este determinată de unele aspecte teoretice și practice neelucidate, ce țin de particularitățile semiotico-pragmatice ale textului dramatic basarabean.

Constatăm o insuficiență sau chiar o lipsă a studiilor axate pe aspectul semiotico-pragmatic complex al textului dramatic basarabean. Demersul nostru este prima lucrare având această orientare teoretică asupra textelor dramaturgilor basarabeni consacrați, după anul 1990.

Investigația noastră și-a probat ipotezele științifice pe un corpus de texte dramatice ale scriitorilor basarabeni, îndeosebi ale lui Constantin Cheianu, Val Butnaru și Dumitru Crudu.

În prezenta lucrare ne-am propus să identificăm formele sub care unele elemente distinctive ale conceptului de discurs și în mod special, unele concepte pragmatice și semantice, se regăsesc printre caracteristicile textului dramatic.

O altă orientare a noastră în scrierea tezei de doctorat a fost interesul major pentru semiologia teatrală, în sensul de a pricepe în ce măsură ea poate fi aplicată studiului aplicat al textului dramatic, respectiv al discursului dramatic, urmărind interpretarea semnelor, precum și a modului de conexiune a semnelor pentru întregirea mesajului artistic.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Investigația noastră reprezintă un studiu multiaspectual. Abordăm, concomitent, domenii, cum ar fi lingvistica textuală și discursivă, semiotica, semantica, pragmatica, discursul dramatic, teoria argumentației etc.

O atare abordare, cât și însăși complexitatea temei au impus, firește, o investigare multilaterală, o analiză atentă a situației din domeniile respective și o fundamentare teoretică pertinentă.

Am încercat să elucidăm diverse probleme teoretice ce țin de semiotică, în accepția unor autori consacrați - Ch. Peirce, F. de Saussure, R. Barthes, A.J. Greimas, J. Kristeva, U. Eco, care au avut o contribuție esențială la definirea semioticii, la conturarea celor mai importante concepte și la fortificarea importanței acestei discipline, la identificarea proprietăților structurale ale semnului și ale particularităților de interpretare a unui semn, atât prin codificare, cât și prin decodificare.

Am parcurs atent și studiile cercetătorilor străini preocupați de pragmatica literară: J.L. Mey, H.P. Grice, R. Sell, R. Barthes, N. Fabb, M. Pagnini, G. Leech, K. Orecchioni, cât și pe cele consacrate elaborate de școala românească cu reprezentanți: L. Ionescu-Ruxăndoiu, E. Dragoș, M. Vodă Căpușan, D. Roventă-Frumușani, R. Mihăilă, R. Zafiu etc.

În spațiul românesc o contribuție considerabilă la descrierea și interpretarea textului

dramatic din punctul de vedere care ne interesează pe noi – cel semiotico-pragmatic – o găsim în lucrările semnate de D. Roventă-Frumușani – *Semiotica teatrului*; C. Gavrilă, M. Doboș – *Receptarea textului*; I. Petreș – *Teoria Literaturii, dicționar-antologie*; M. Runcan – *Pentru o semiotică a spectacolului teatral*; V. Țurcanu – *Dramaturgia*; A. Ghilaș – *Discursul teatral între text și context* etc.

Majoritatea criticilor de teatru din Republica Moldova - L. Ungureanu, V. Tăzlăuanu, Gh. Cincilei ș.a. – menționează că la hotarul anilor 1970-1980 ai secolului al XX-lea, în dramaturgia basarabeană se afirmă o orientare artistică nouă, numită „noul val”. Dramaturgii pun accent pe tematica contemporană, se observă apariția unui personaj nou, caracterizat prin relativism moral, prin lipsa de încredere în puterile sale spirituale, sufletești. După declararea independenței, apar tot mai multe opere dramatice, care pun în valoare tot mai puțin latura sensibilă, sentimentală și poetică a realității, dar se interesează de partea ei dificilă, dură, chiar și absurdă uneori.

Puținii autori, care au reușit să se afirme înainte de 1990, au continuat să facă dramaturgie și după această perioadă. Au rămas dedicați teatrului A. Busuioc, I. Druță, D. Matcovschi, A. Strâmbeanu, lista completându-se cu cei consacrați după 1990 - V. Butnaru, C. Cheianu, M. Fusu, D. Crudu, N. Esinencu ș.a.

Dramaturgia autohtonă de după 1990 încearcă să prezinte imaginea reală a lumii în care trăim: prin percepție și reprezentare, prin structură și prin limbaj. Este reprezentată o lume nouă – cea a deprimismului și a degradării politicului, suprapus unui mare entuziasm pentru mass-media, a stabilirii de contacte de tot felul, a rețelilor de socializare etc.

Schimbarea de perspectivă în ceea ce privește studierea modului de organizare și manifestare a elementelor semiotico-pragmatice în textul dramatic basarabean dezvăluie atât diversele fațete ale spațiului nostru cultural, cât și variatele subtilități de limbaj revelatoare de sugestii neordinare.

Documentarea respectivă ne-a permis să ne formulăm propria viziune asupra tratării și reconceptualizării științifice a modului de organizare și manifestare a elementelor semiotico-pragmatice în textul dramatic modern, valorificând din plin discursul dramatic basarabean. Bineînțeles, noua perspectivă de investigare a reclamat parcurgerea etapizată a unor aspecte, care, de altfel, constituie obiectivele cercetării.

Nu ne-am limitat la trecerea în revistă a diverselor teorii, clasificări, dar le-am analizat, le-am comparat, operând cu cele potrivite pentru demersul științific întreprins.

Lipsa unor lucrări, în care s-ar face o analiză complexă și exhaustivă a studiilor axate pe aspectul semiotico-pragmatic complex al textului dramatic basarabean, ne-a determinat să constatăm insuficiența investigării problemei și să efectuăm prezentul studiu.

Scopul și obiectivele lucrării.

Scopul cercetării constă în elucidarea și analiza textului dramatic basarabean din perspectiva semioticii și a pragmaticii lingvistice. Pentru a atinge scopul prevăzut, ne-am propus următoarele **obiective de cercetare**: stabilirea modalităților de comentare a elementelor semiotice și pragmatice din textele dramatice ale autorilor basarabeni (C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu); descrierea celor mai importante aspecte ale pragmaticii și semioticii, precum: implicatura conversațională, maximele conversaționale, actele de limbaj etc.; efectuarea unui studiu de caz cu privire la semnificația și la gradul de frecvență a elementelor intertextuale cu valoare strategică de evocare (citatul, parodia și aluzia) în operele dramaturgilor basarabeni.

Metodologia cercetării științifice este determinată atât de orientarea teoretică a lucrării, cât și de analiza materialului factual, excerptat din operele dramatice ale autorilor basarabeni C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu. Baza metodologică și materialul teoretic și științific al lucrării sunt corelate cu problemele complexe vizate de obiectul de studiu al tezei. În lucrare utilizăm metode tradiționale de cercetare, care elucidează aspecte esențiale precum: teoria textului, pragmatica, semiotica, legile discursului, discursul dramatic, actele de limbaj, maximele conversaționale, dialogul, monologul, principiul politeții, intertextualitatea etc.

Cele mai importante metode care au înlesnit soluționarea problemei de cercetare și realizarea obiectivelor preconizate au fost analiza și interpretarea. De asemenea, importante în cercetarea noastră au fost și metodele: analiza structural-semantică, pragmasemantică, semică, contextuală, metoda statistică etc.

Toate acestea pot fi urmărite atât în partea descriptivă, cât și în modelele interpretative și se regăsesc în bibliografia finală.

Metoda statistică ne-a ajutat să stabilim gradul de frecvență a elementelor intertextuale ca mărci ale postmodernismului în operele dramatice ale lui C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu.

Ținem să menționăm că efortul dramaturgilor contemporani de a îmbogăți literatura dramatică națională cu lucrări de calitate a dat rezultate reale, consemnându-se în acest sens un palmares dramaturgic în dinamică, antrenat în căutarea de forme noi și originale de expresie; astfel, am limitat studiul nostru la texte dramatice consacrate. Așadar, în cercetarea noastră ne propunem să analizăm acele exemple din textele dramaturgilor basarabeni, care actualizează, în opinia noastră, foarte clar fenomenele cercetate de noi.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în abordarea aplicativă a conceptelor de semiotică și pragmatică, configurate în discursul dramatic basarabean modern. Realizarea studiului de caz, prin care am încercat să evaluăm gradul de frecvență și implicațiile semantice ale secvențelor intertextuale ca elemente semiotice în piesele lui C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu, menite să creeze reprezentări prin evocare, deschide o optică nouă și originală de structurare a

mesajului în discursul dramatic. Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă și în elaborarea unui studiu multiaspectual – semiotic, semantic, pragmatic, structural – al textului dramatic, oferind un model sistemic de analiză al acestuia, respectând standardele de textualitate și proiectând noi perspective cu referire la actele de limbaj, didascalii, elemente nonverbale-paraverbale, deictice, conectori argumentativi, structuri presupozitionale, dialog, monolog, elemente ale intertextualității, valorificate pe deplin în cadrul operelor dramatice interpretate.

Problema științifică importantă soluționată. În teză a fost interpretat științific modul de organizare și de manifestare a elementelor semiotico-pragmatice în textul dramatic modern, valorificându-se din plin discursul dramatic basarabean. Lipsa unei interpretări științifice a modului de organizare și de manifestare a elementelor semiotico-pragmatice în textul dramatic modern, valorificându-se din plin discursul dramatic basarabean, a făcut necesară o asemenea investigație.

Semnificația teoretică a lucrării constă în: aprofundarea cercetării textului dramatic basarabean; analiza materialelor științifice ce abordează pragmatica și semiotica discursului dramatic; sistematizarea strategiilor discursive; descrierea convergenței semnelor nonverbale și paraverbale în didascalii.

Realizarea studiului de caz privind efectul de evocare și frecvența elementelor semiotice de natură intertextuală a fost posibilă ca urmare a cercetării unui material ilustrativ, ce demonstrează caracterul inovator al temei abordate. Am efectuat o analiză multiaspectuală și interdisciplinară a textului și discursului dramatic, ținând cont de particularitățile acestora, de statutul și de intențiile autorului, de implicațiile pragmasemantice și culturale.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în faptul că rezultatele obținute ar putea fi folosite la elaborarea cursurilor universitare de pragmatică lingvistică, de semantică, de analiză a discursului și de artă teatrală pentru studenții de la specialitățile umanistice. Lucrarea dată poate constitui un factor stimulator pentru alte cercetări ulterioare în domeniu.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. a fost demonstrat faptul că, prin complexitatea lor, piesele scrise de D. Crudu, C. Cheianu și V. Butnaru ne oferă cu generozitate material factic pentru proiectarea conceptelor despre semnele iconice, indiciile și simbolice nu numai din perspectiva profunzimilor pe care le-ar presupune o analiză exclusiv lingvistică și o interpretare literară, ci și dintr-o optică având la bază teoria generală a semnelor;
2. a fost analizat discursul dramatic cu mijloacele puse la îndemână de metodele și conceptele proprii pragmaticii și teoriei actelor de limbaj;
3. a fost cercetat modul în care a evoluat consemnarea mesajelor nonverbale în didascalii, componente indispensabile textelor dramatice; s-a constatat că în literatura dramatică

- basarabeană se atestă o evoluție certă a discursului didascalic, precum și o transformare spectaculoasă a mijloacelor de comunicare nonverbală, utilizate de autorii contemporani;
4. a fost constatat faptul că într-o piesă de teatru modul de expunere caracteristic este dialogul, fapt relevat la nivel de structură prin schimbul de replici. Combinarea pe alocuri a dialogurilor cu monologul conferă un plus de expresivitate textului, iar personajelor un grad înalt de exteriorizare a stărilor interioare trăite;
 5. a fost examinat principiul politeții care este elementul necesar al principiului cooperativ, ambele reglementând, prin intermediul maximelor pe care le subordonează, eficiența schimburilor verbale;
 6. a fost determinat că numele propriu poate fi considerat un semn al unui întreg care este textul, numele reprezentând un element central în caracterizarea personajului;
 7. a fost probat dezideratul că toate textele sunt intertextuale, întrucât fiecare enunț este un element în lanțul comunicării și din motiv că fiecare text conține rămășițe din texte precedente. O privire de ansamblu asupra situațiilor analizate ne permite să constatăm că dialogul dramatic este un mediu potrivit de manifestare a valențelor expresive noi ale frazeologismelor, ale proverbelor, ale citatelor, ale zicătorilor și ale expresiilor românești.

Rezultatul obținut constă în fundamentarea și perfecționarea modelelor de interpretare a textului dramatic basarabean, iar necesitatea modelelor a fost demonstrată prin analiza unui material factic reprezentativ.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin prezentarea cercetărilor efectuate la diverse forumuri științifice. Acestea vor putea fi abordate în procesul de predare a cursurilor universitare pentru studenții de la facultățile cu profil filologic, astfel vor constitui un fundament pentru investigațiile ulterioare în domeniul discursului dramatic.

Aprobarea rezultatelor științifice. Pe parcursul anilor de studii, rezultatele cercetării au fost prezentate și aprobate sub formă de rapoarte și examene susținute la sfârșitul fiecărui an academic. Ulterior, lucrarea a fost prezentată, examinată și aprobată la ședința din 25 noiembrie 2020 a Departamentului Lingvistică Română și Știință Literară al Facultății de Litere de la Universitatea de Stat din Moldova și în cadrul ședinței Seminarului Științific de Profil, din 19 martie 2021, proces-verbal nr. 1.

Rezultatele științifice și concluziile tezei au fost prezentate în cadrul evenimentelor științifice naționale și internaționale și expuse în articole publicate în reviste și culegeri științifice de profil din Republica Moldova și de peste hotare (Suceava, România).

Publicații la tema tezei. Materialele cercetării au fost reflectate în 14 lucrări științifice publicate în revistele de profil din Republica Moldova și de peste hotare. Unele articole au fost publicate în reviste de profil: *Studia Universitatis Moldaviae* (seria Științe umanistice) și

Philologia, celelalte articole și rezumate ale comunicărilor – în culegeri ale conferințelor științifice cu statut național și internațional.

Volumul și structura tezei: Din punct de vedere structural, teza conține următoarele compartimente: o adnotare în limbile română, engleză, rusă, introducere, trei capitole, inclusiv concluziile la finele fiecărui capitol, concluzii generale și recomandări (146 de pagini text de bază), lista de bibliografie ce înserează 162 de titluri, 4 tabele, 5 figuri, 4 diagrame, 6 anexe, un glosar de termeni, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: semantică, semn glotic, pragmatică, text dramatic, acte de limbaj, didascalii, nonverbal, paraverbal, dialog/monolog, nume proprii, intertext.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea tezei de doctorat cuprinde argumente despre actualitatea temei și despre necesitatea cercetării și elucidării problemelor identificate. Aici sunt expuse și principalele obiective ale tezei. De asemenea, sunt proiectate elementele de noutate științifică scontate, însemnătatea teoretică și valoarea aplicativă a rezultatelor. Totodată, sunt relevate modalitățile de certificare a rezultatelor obținute și sunt prezentate concis compartimentele tezei.

Capitolul I. Semiotica și pragmatica – dimensiuni ale textului dramatic are patru subcapitole, în care sunt elucidate diverse probleme teoretice ce țin de semiotică, în accepția lui Ch. Peirce, F. de Saussure, R. Barthes, A.J. Greimas, J. Kristeva, U. Eco ș.a.

În primul subcapitol, demersul nostru analitic se axează pe cele două modele ale semnului - *coordonatele și teoriile semnului saussurian și peircian* - pe dezvoltarea noțiunilor teoretice ale semioticii generale.

Am prezentat aici binomul semnului saussurian (semnificant și semnificat) și trinomul semnului peircian (representament, interpretant și obiect), diferența fiind că Ch. Peirce dezvoltă funcția referențială a semnului. Cele două direcții din semiotică (saussuriană și peirciană) sunt compatibile și complementare: semnul reprezintă elementul fundamental al semioticii sau al practicii semnificante, iar semioza reprezintă cadrul formării/transformării semnelor.

Principiile semioticii sunt explorate cu prisosință în procesul de creare, iar mai apoi de interpretare și analiză a textelor dramatice.

În cel de-al doilea subcapitol interpretarea semiotică se bazează, indiscutabil, pe principiile de bază și pe conceptele fundamentale ale pragmaticii, pe normele și principiile pragmatice dezvoltate de St. Levinson, G. Leech, respectiv J.L. Mey, oferind noi standarde ale pragmaticii moderne, corelate cu maximele conversaționale ale lui P. Grice și cu legile discursului ale lui O. Ducrot. Este vorba de un fel de cod al bunelor maniere, de norme care trebuie respectate de către interlocutori când intră în jocul schimbului verbal.

Cea mai cunoscută definiție pentru noțiunea de pragmatică rămâne cea a lui S. Levinson, pentru care „pragmatica este studiul relațiilor dintre limbaj și context, care sunt gramaticalizate sau codificate în structura limbii” [20, p. 9].

În ce ne privește, ne-am fixat atenția asupra relațiilor de comunicare din spațiul reprezentat al operei dramatice; am încercat în capitolul următor să schițăm o posibilă pragmatică a vorbirii personajelor, nu procedând la modul exhaustiv și rigid scientist sau aplicând teoria actelor de limbaj la textul literar pentru a-l transforma în obiect de exemplificare, ci rămânând atașați scopului general al teoriei: acela de a studia limba și puterea ei, sau, după cum se exprimă F. Stanley, „puterea de a crea lumea mai degrabă decât de a o oglindi, de a produce stări de lucruri mai degrabă decât a le descrie, de a constitui instituții mai degrabă decât (sau în același timp cu) a le servi” [17, p. 255].

Cele mai importante aspecte ale pragmaticii, cum ar fi implicatura conversațională, maximele conversaționale, actele de limbaj etc. sunt abordate astfel încât să se dovedească a fi folositoare în analiza pe care am intenționat s-o realizăm.

Discursul este aproape unanim considerat de cercetători drept o unitate a pragmaticii.

Interpretarea pragmatică a textului pornește de la ideea că literatura, ca act de comunicare, se individualizează prin modul aparte prin care se constituie și funcționează relația emițător – receptor. Iată de ce am considerat necesară clarificarea conceptelor de bază ale pragmaticii și a maximelor conversaționale actualizate în textul dramatic.

În cel de-al doilea subcapitol am adus în discuție și problema complexă a conceptelor de *text* și *discurs*. Cadrul teoretic îl constituie lingvistica textuală și analiza discursului, integrând viziunea mai multor direcții de cercetare asupra discursului, a textului, și anume: lingvistica comunicativă, analiza de discurs, lingvistica textuală etc. Analiza discursului presupune o relație stabilită între un enunț cu contextul lui. Aceasta este o trăsătură definitorie pentru analiza discursului, spre deosebire de analiza limbajului. După D. Maingueneau, „discursul este o asociere între textul și contextul său” [23, p. 45]. Așadar, nu putem afirma că un text este un discurs, deoarece, exclus din context, acesta își pierde din semnificații.

După părerea noastră, cadrul comunicativ de abordare a textului presupune că obiectul lingvisticii textului este orice parte a vorbirii, mai întâi finalizate și apoi integrate semantic, ce se transmite cu scop comunicativ. Textul se prezintă ca element al actului de comunicare.

În urma unor analize ample ale definițiilor referitoare la discurs și la text, cercetătorul I. Plămădeală vine cu o sinteză privind acești doi termeni. În aceste definiții autorul remarcă faptul că „discursul apare uneori ca substrat al textului, iar alteori – ca manifestare a acestuia, deci ca text” [15, p. 47].

„Discursul nu este doar un ansamblu de propoziții” [16, p. 30], el este și „un efort de comunicare, tinzând spre asumarea aserțiunii prepoziționale de către interlocutor” [24, p. 55].

Prin urmare, putem conchide că, în majoritatea cazurilor, discursului i se atribuie valoare de act (activitate de producere de enunțuri) de limbaj, vorbit sau scris, în procesul de comunicare generând textul (unitatea de comunicare), care, la rândul său, primește însușire de produs, fiind o realizare a intenției comunicative a emițătorului.

Opera dramatică are o structură duală: este formată din două discursuri paralele complementare, având emițători diferiți: didascalii și dialogul. Opera dramatică este alcătuită din textul literar propriu-zis (*discursul dramatic* fiind realizat ca dialog și monolog dramatic) și paratext, redat de didascalii (incluzând lista de personaje, indicațiile scenice propriu-zise și consemnările privind unitățile compoziționale – acte, scenă, decor, lumini, costume, jocul actorilor etc.).

Cercetarea noastră și-a stabilit o reflectare practică a acestui deziderat pe un corpus de texte dramatice ale scriitorilor basarabeni. Am încercat să demonstrăm că discursul dramatic impune imaginea unui mecanism complex de producere a efectelor de sens. „Sensul se construiește în discurs, el nu există în afara acestuia” [14, online].

Dramaturgia în sens larg cunoaște două accepții: 1. discursul, textul scris; 2. spectacolul.

Atât discursul dramatic, cât și spectacolul de teatru constituie două sisteme semiotice distincte: discursul dramatic are o importanță deosebită, deoarece fără discurs dramatic, nu se poate regiza un spectacol teatral. Credem că se poate prezenta un spectacol prin intermediul sunetelor, al luminilor, al muzicii, al vestimentațiilor, dar nu mai pot fi considerate dramă, ci coregrafie, în schimb, spectacolul dramatic este sincretic, face uz de mai multe subsisteme.

Discursul dramatic păstrează elemente ale realității, fiind destinat reprezentării. Destinația discursului dramatic este aceea, că „textul este astfel scris încât să poată fi rostit de către anumiți actori, în fața unui anumit public. În felul acesta, textul dramatic se distinge de acel epic și de cel liric, prin prezența în interiorul textului (didascalii și dialog), a unor mărci ale reprezentării” [10, online].

Între genurile literare, cele mai dificile probleme de receptare le are genul dramatic, deoarece textele care îi aparțin pot fi abordate în două moduri diferite: fie prin lectură, fie prin punere în scenă. „Textul dramatic are o dublă existență culturală, din motiv că devine obiect al receptării și al interpretării în două feluri: în procesul lecturii și în cel al spectacolului de teatru” [9, p. 13].

Al treilea subcapitol analizează dramaturgia basarabeană, care a parcurs în temei aceleași faze de dezvoltare ca și întreaga noastră literatură. Este vorba de cele două perioade mari, condiționate de etapele respective din istoria poporului nostru: până la 1940 și după 1940.

E știut faptul că dramaturgia din perioada postbelică a fost scrisă la noi, în principiu, de prozatori și poeți (A. Lupan, A. Marinat, I. Druță, A. Busuioc, I. Podoleanu, D. Matcovschi etc.), fapt ce și-a lăsat amprenta asupra relației literaritate-teatralitate în textul dramaturgic.

După anul 1990, dramaturgia basarabeană a renunțat în mare parte la metafore, pentru a putea corespunde ritmului rapid al vieții contemporane.

În prezenta teza am ales să analizăm textele dramatice ale lui C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu din următoarele considerente:

- toți cei trei dramaturgi (C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu) sunt marcanți post-nouăzeciști;
- abordează tematici comune: sociale, morale și spirituale;
- toți au scris un număr impunător de piese, ceea ce ne-a permis să analizăm operele dramatice multiaspectual (semantic, pragmatic, structural).

Capitolul al II-lea, intitulat **Configurație pragmatică și tipologii derivate din structura textului dramatic**, are cinci subcapitole și reprezintă o sinteză analitică a studiilor de specialitate dedicate textului și discursului dramatic.

În primul subcapitol am stabilit modalitatea de comentare a discursului dramatic prin prisma conceptelor proprii semioticii. Aici am analizat discursul dramatic propriu-zis din perspectivă semiotică, pornind de la ipoteza că strategiile discursive pe care le implică textul dramatic sunt plurisemiotice.

În textul dramatic orice enunț, oricât de banal, poate obține valoare simbolică. În textul dramatic există un dublu joc: între interlocutori și receptori, care percep gândurile și conversația tuturor personajelor, conștienți fiind că acest lucru este posibil numai datorită faptului că participă la o convenție.

„Comprehensiunea textului se bazează pe o dialectică de acceptare și respingere a codurilor emițătorului și de propunere și control a codurilor destinatarului” [apud 8, p. 122].

Opera dramatică este o artă ce deține dualitate semiotică (dublă semnificație) formată din:

- Discursul dramatic – dialogurile și monologurile dramatice;
- Limbajul dramatic – forme nonverbale specifice teatrului: mimică, gestualitate, proxemică, costum, muzică etc., care constituie metatextul operei dramatice.

În cel de-al doilea subcapitol am probat alt aspect pe texte dramatice concrete, precum tipologia actelor de limbaj și actualizarea lor în textul dramatic modern.

Teoria actelor de limbaj a lui J.L. Austin se axează, pe două concepte importante: 1. sensul enunțului se deosebește prin forța sau valoarea lui; 2. toate enunțurile sunt folosite pentru a crea acte de limbaj. „Dezambiguizarea aspectului ilocuționar al enunțării se face prin indicatori ai forței ilocuționare, cel mai adesea, prin semnale nonverbale: accentul, intonația, mărci kineze și mimice, cu ajutorul cărora actorul trebuie să sugereze intențiile, scopurile, motivațiile personajului interpretat” [12, p. 45].

Am urmărit derularea actelor de limbaj, în piesa lui D. Crudu *Crimă sângeroasă din stațiunea violetelor* și am estimat eficiența actelor perlocuționare, or pe acestea mizează autorul, pentru a sensibiliza cititorul/spectatorul.

Rostind replica: *Pe cine vrei tu să minți*, polițistul nu emite doar niște combinații de sunete, organizate sub forma unor secvențe lingvistice, conforme cu regulile fonetice, gramaticale și semantice (*aspectul locuționar*), ci exprimă o anumită intenție comunicativă (*aspectul ilocuționar*).

Răspunsul pe care îl primește polițistul îi umple un gol cognitiv acestuia.

Chelnerul: *Mă gândeam la cuțitele pe care urma să le pun pe masă*. Pentru că scopul perlocuționar nu este atins – act de vorbire inefficient, deoarece chelnerul oferă un răspuns evaziv (Polițistul: *Zi mai departe...* Chelnerul: *Atât*), locutorul revine cu o nouă constatare (Polițistul: *Doar am văzut cum îți străluceau ochii*) (D. Crudu. *Crimă sângeroasă din stațiunea violetelor*. p.10).

În analiza efectuată, am urmărit să identificăm tipurile de acte de vorbire atât din punctul de vedere al lui J. Searle, cât și în raport cu modul de exprimare a forței ilocuționare. Am scos la iveală și unele mărci ale forței ilocuționare pe care textul dramatic *Crimă sângeroasă din stațiunea violetelor*, de D. Crudu ni le-a oferit.

În cel de-al treilea subcapitol ne-am propus să urmărim și modalitățile de descriere a unor aspecte ale comunicării nonverbale și paraverbale în didascalii. Didascaliile desemnează tot ceea ce în textul piesei nu este replică a personajului, dar descrie modul de rostire și de prezentare a textului dramatic propriu-zis.

Cercetătoarea A. Ubersfeld afirma că cea mai simplă definiție a didascaliilor este, în general, una negativă – „didascaliile reprezintă tot ceea ce, în textul de teatru, nu este rostit de actor, adică tot ceea ce în mod direct este îndeplinit de scriptor” [18, p. 31-32].

Indicațiile scenice apar, în viziunea tradițională, drept o componentă esențială a textului, care are prioritate asupra dialogului. Alți cercetători și oameni de teatru le contestă caracterul meta-textual, reducându-le la un „simplu text pe care oricine îl poate interpreta în felul său” [25, p. 216].

În cadrul textului dramatic, didascaliile au un dublu rol, ele desemnând două tipuri de condiții de enunțare: cele ale evenimentului ficțional și condițiile scenice. „În raport cu lectura literară, didascaliile îndeplinesc multiple funcții, deoarece permit cititorilor să știe cărui personaj îi este atribuită o intervenție verbală, să înțeleagă mai clar contextul general în care se desfășoară schimburile de replici” [22, p. 23-24].

Meritul de a fi realizat cea mai detaliată clasificare de până acum a didascaliilor explicite îi revine cercetătoarei S. Golopentia ș.a. care propune trei criterii de analiză a didascaliilor: semantic, sintactic și pragmatic. Didascaliile inițiale și cele finale îndeplinesc mai multe funcții pragmatice: o funcție de contact (funcție fatică), stabilită între autor și orice lector posibil al textului (funcție pe care o dețin titlul, subtitlul, lista personajelor și, eventual, numele actelor), o funcție de postulat (didascaliile care fixează cadrul spațio-temporal) și „o funcție de ambreior pragmatic, termen preluat din terminologia lui R. Jakobson și care desemnează capacitatea acestor didascalii de a trimite la procesul enunțării” [22, p. 40-52].

Faptul că și-a creat un mod de comunicare ce îi aparține în exclusivitate, limbajul articulat nu l-a împiedicat pe om să utilizeze, în continuare, mijloacele nonverbale [6, online]. Prin mimică, gesturi, poziție a trupului, ținută și prin distanța menținută, poate fi transmisă o cantitate mai mare de mesaje interumane decât prin orice altă cale. „Comunicarea nonverbală este un proces complex, care include omul, mișcările trupului uman și starea lui sufletească” [4, p. 253].

Considerăm indicat să analizăm modul în care a evoluat consemnarea mesajelor nonverbale, odată cu evoluția unei componente a textelor dramatice, didascaliile. Ca urmare, am clasificat aceste didascalii în funcție de tipul de comunicare nonverbală, paraverbală pe care acestea îl descriu: didascalii proxemice, kinezice, mimice, didascalii ale privirii și didascalii paraverbale (vocale).

Analizând modul în care a evoluat consemnarea mesajelor nonverbale în didascalii, componente indispensabile textelor dramatice, constatăm că în literatura dramatică basarabeană se atestă o evoluție certă a discursului didascalic, precum și o transformare spectaculoasă a mijloacelor de comunicare nonverbală, utilizate de autorii contemporani.

Dintr-o perspectivă statistică, putem constata că modurile de comunicare nonverbală predominante în piesele lui C. Cheianu, D. Crudu și V. Butnaru sunt proxemica și kinezica, acestea contribuind la nuanțarea replicilor personajelor.

Piesele dramaturgilor basarabeni studiate de noi ne oferă un material factic în favoarea unui discurs didascalic dezvoltat și complex. Personajele emit semnale alternative, implicând mai multe moduri de comunicare nonverbală: nervozitatea unor eroi sau lășitatea altora se manifestă la nivel proxemic, kinezic și vocal, în mod simultan. Dramaturgii pun accent pe gestualitatea eroilor lor, pe suita de replici emise de aceștia, pentru a edifica mesajul discursului dramatic.

Și pentru că ne-am propus să creionăm profilul didascaliilor în piesele dramaturgilor contemporani, am insistat în continuare asupra claselor semantice ale verbelor din didascalii.

Prevalente sunt verbele dicendi (verbele zicerii), ale simțirii, ale acțiunii, precum și cele comportamentale.

Analizând minuțios didascaliile operelor dramatice, am observat că, după criteriul frecvenței, predomină verbele acțiunii (*fluiera, imitând mișcările, contemplă, inspira, aplaudând, strângându-i mâna, îl îmbrățișează, fantoma tresare, face semn, o îmbrânțește, se agită, îl respinge, o mângâie, pocnește* etc.) și, desigur, verbele dicendi (*afirmă, exclamând, adresându-se, strigând, urlând, chicotind, plescăind din limbă, gemând de plăcere, râd, țipă* etc.).

În cel de-al patrulea subcapitol am argumentat funcționalitatea deicticelor în asigurarea coerenței și coeziunii textuale, analizând tot spectrul lor în piesa *Oameni ai nimănui*, semnată de D.Crudu.

Chiar dacă analiza deicticelor presupune mai degrabă o abordare de tip global, atâta timp cât orice secvență comunicațională e dependentă de un anumit context ce include mai multe tipuri de

deixis, am recurs la o analiză disociată a lor, în măsura în care în piesa lui D. Crudu *Oameni ai nimănui* prevalează deixisul personal.

Deicticele au o valoare pragmatică importantă în discursul dramatic, deoarece ele atribuie enunțului un caracter generalizator, care mereu poate fi reinterpretat. Datorită deicticelor pot fi manifestate anumite intenții ale emițătorului, principala funcție a lor fiind cea de realizare a intenției codificatorului.

Întrucât discursul dramatic este destinat scenei, iar participanții la discurs sunt actorii care dau viață textului piesei în prezența spectatorilor, se constată prevalența deicticilor temporali care actualizează timpul prezent și a celor spațiali care localizează acțiunea prin deictici de marcare a apropierii.

Capitolul al III-lea, intitulat Strategii discursive în textul dramatic basarabean, are șase subcapitole. Pornind de la aserțiunea că dialogul dramatic este un schimb verbal între personaje, am examinat în primul subcapitol întrebarea ca element declanșator al dialogului în textul dramatic.

Conform teoriei lui M. Bahtin, toate enunțurile sunt dialogice. „Forma primară a limbajului este cea dialogică; textele monologice sunt doar o formă derivată a textului dialogic, păstrând mereu un anumit grad de dialogicitate” [apud 2, online].

Dialogul dramatic conține două substraturi semantice, ceea ce implică mesaje diferite; același sistem de semne lingvistice înglobează conținutul enunțurilor din dialog și sursele referitoare la geneza enunțurilor. Ovidiu și Magda din piesa lui V. Butnaru *Avant de mourir* sunt doi emigranți care, în afară de tangoul dat uitării, aproape că nu au nimic de regretat. Sunt două personaje rătăcite, care trăiesc imaginar, pentru ei nu există nicio întrebare fără răspuns, întrucât răspunsurile despre existența lor sunt întruchipări ale unei disperări ce rezonază cu starea de spirit a unei întregi societăți.

Magda: *Nu mă interesează când a fost! De ce ai dublat prețul?*

Ovidiu: „*Avant de mourir*” e un tangou deosebit. (V. Butnaru. *Avant de Mourir*. p. 81).

Textul dramatic are început, mijloc, sfârșit și are o valoare estetică. Astfel că orice element utilizat presupune literaritate și marcă stilistică, fiind selectat intenționat de dramaturg.

„În vreme ce dialogul din viață este euristic, cel din artă este mult mai expresiv” [13, online]. Arta nu este însăși viața, ci expresia unei anumite atitudini față de ea. În viață dialogul este tatonat, accidental, în artă el este concentrat, esențializat. Prin transfigurare artistică, semnificantul prim al dialogului spontan devine semnificantul secund al dialogului artistic.

În cel de-al doilea subcapitol am urmărit strategii discursive în monologul dramatic basarabean. După cum, pe bună dreptate, menționează M. Cvasâi-Cătănescu, „monologul dramatic (*propriu-zis* sau *solilocviu*) se distinge de restul textului prin absența obligatorie a relației

manifestate lingvistic – dintre locutor și receptor, constituind o formă de comunicare unilaterală și univocă, realizabilă în absența sau în prezența unui alt personaj” [3, p.158].

Teatrul postmodernist reduce limbajul personajelor la gradul zero, apelând în schimb la un monolog al tăcerii. În piesa *Achitarea lui Salieri* de C. Cheianu, din ultimul monolog al lui Salieri de la sfârșitul piesei înțelegem că lui Salieri nu i-a mai rămas absolut nimic, nici măcar dreptul de a fi autor al unei crime.

Salieri: *Mi-a răpit totul! El a plecat în paradis, iar mie mi-a lăsat infernul! Mi-a refuzat până și gloria de a-l fi ucis! Am trăit două vieți! În una am adunat, iar în cealaltă totul s-a risipit! Ce nenorocire! Ce nedreptate!* (C. Cheianu. *Achitarea lui Salieri*. p. 187).

Orice discurs tinde să stabilească o relație de comunicare între locutorul și destinatarul mesajului: dialogul este cel care se pretează cel mai bine la acest schimb. După cum afirma H. Wald, monologul este secund, este un dialog amânat.

În cel de-al treilea subcapitol ne-am propus să urmărim, strategiile care definesc atât politețea negativă, cât și cea pozitivă în textele dramatice basarabene moderne. Elocventă ca material factual în acest sens și ofertantă de exemple originale ni s-a părut piesa *Plasatoarele*, scrisă de C. Cheianu.

Pragmatic, a fi politicos presupune a ține în permanență seama de celălalt sau de ceilalți, a avea sentimentul unei responsabilități față de colocutor pe tot parcursul interacțiunii verbale.

Considerăm că politețea negativă are drept scop litotizarea comportamentelor nepoliticoase, în schimb politețea pozitivă ține de hiperbolizarea comportamentelor politicoase.

„Politețea pozitivă se caracterizează prin adoptarea unei atitudini de familiaritate față de interlocutori, cea negativă – printr-o atitudine deferentă, rezervată” [11, p. 81].

În piesa *Plasatoarele*, de C. Cheianu strategiile analizate de noi se derulează în felul următor: *Strategii conotate pozitiv - mecanisme de funcționare* (Strategia priorității intereselor celuilalt; strategia maximalizării meritelor celuilalt; strategia cultivării unei imagini proprii favorabile) și *Strategii conotate negativ - mecanisme de funcționare* (Strategia diminuării defectelor celuilalt; strategia diminuării propriilor merite și a hiperbolizării defectelor).

O strategie esențială a politeții privind manifestarea comportamentului în raport cu alți interlocutori constă în a acorda întâietate dorințelor celuilalt și a lăsa în plan secund pe cele proprii.

În discuția contradictorie dintre Doamna 1 și Domnul 2 se evidențiază bine strategia priorității intereselor celuilalt, întrucât Domnul 2 încearcă, prin diverse metode, să-și convingă interlocutoarea de incorectitudinea gândirii discriminatorii la adresa propriei persoane și dezacordul față de replicile enunțate de aceasta.

Sunt posibile atât realizările explicite, non-ambigue, cât și cele implicite, după cum demonstrează exemplele:

Doamna 1: *Doamne, ce oribil am ieșit...*

Domnul 1: *Ce vorbești, dragă, ești foarte interesantă.*

Domnul 1 încearcă să aducă argumente ferme pentru a susține contrariul celor afirmate de către Doamna 1. Pentru Domnul 1 soția are prioritate, este cea mai bună și mai frumoasă creatură, încercând s-o convingă să se aprecieze și să se iubească, apelând la diminuarea propriilor valori și interese, pe care le lasă pe planul secund.

Domnul 1: *Ce vorbești, dragă, dacă arată cineva prost, acela sunt eu.* (C. Cheianu. Plasatoarele. p. 31).

Personajul central din prima parte a piesei *Plăsătoarele* este El. În jurul acestui personaj se centrează toate acțiunile, se rotesc disputele și conversațiile întreținute de El – Ea – Prietena – Fecioara – Studentul. El este un domn arogant, în mare parte, sigur de sine, care-și iubește nemărginit propria persoană și are grijă să fie mai mereu în prim-plan.

În urma analizei efectuate am observat că El discută cu fiecare personaj, utilizând atât expresii conotate pozitiv, cât și negativ. Totuși, strategiile de amenințare, de marcarea a diferenței, de enunțare a pretențiilor la adresa interlocutorului predomină, pe parcursul întregii opere [7, online].

Formulele de politețe sau impolitețe constituie o sursă de tensiune sau de recreare în orice operă dramatică. În textul dramatic nepolitețea constituie sursa unor conflicte și tensiuni dintre personaje, contribuind la distrugerea armoniei în plan social.

În cel de-al patrulea subcapitol am argumentat faptul că în opera dramatică, numele, ca obiect de studiu în onomastică, poate fi investit (de către autor) cu noi valențe, devenind purtător al unor semnificații secundare. Fiecare enunț este un element în lanțul comunicării care este textul.

Ideea care stă la baza acestui subcapitol al tezei noastre este aceea că numele propriu este un semn integrat contextual. Ținem să demonstrăm care este capacitatea numelui propriu de a căpăta semnificație și sens în procesul de semioză, în ce condiții și cum se manifestă contextual.

Trăsătura generală a acestora este faptul că ele nu sunt nume proprii în sine, ci devin nume proprii în context. Analizând numele personajelor din piesa *Cum Ecclesiastul discută cu proverbele* de V. Butnaru, am constatat diversitatea acestora sub aspect etimologic, bogăția lor expresivă, verosimilitatea pe care o conferă numele personajelor prin funcția lor de identificare.

Cercetătoarea I. Condrea este de părerea că numele propriu de persoană se deosebește de numele comun prin faptul că, în acest caz, ca semn lingvistic, în expresia lui F. de Saussure, el leagă imaginea acustică nu de un concept general, ci de un individ concret, particular. Astfel, „numele propriu devine un semn al persoanei, întrucât se identifică cu aceasta, reprezentând-o” [1, p. 171].

Examinând lista personajelor din majoritatea pieselor lui V. Butnaru, observăm că apar frecvent nume proprii, supranume, antroponime religioase, nume istorice, mitologice și nume autentice.

V. Butnaru apelează frecvent la nume de origine străină: Verona (origine italiană) (*Cum Ecclesiastul discută cu proverbele*); Irina (greacă), Raul (portugheză), Fred (germană), Dona (italiană) (*Șase autori în căutarea unui personaj*); Ruxanda (greacă) (*Apusul de soare se amână*).

La o analiză detaliată a pieselor lui V. Butnaru, observăm că majoritatea personajelor principale sunt numite într-un anume fel, demonstrându-ne astfel că într-o piesă totul contează, iar personajele episodice nu merită efortul de a li se căuta un nume. În consecință, acestea apar în lista personajelor marcate doar prin supranume [5, online].

Altădată V. Butnaru își investește personajele cu o personalitate stereotipă, exprimată prin nume generice: tata în *Iosif și amanta sa*, fauna, flora, instrumentele muzicale în *Saxafonul cu frunze roșii*, ridicându-le aici la rang de simboluri. Ele sunt obligate să cânte la saxofon, contrabas, vioară și chiar se și identifică cu ele.

Concluzia la care am ajuns, urmărind onomastica literară de sorginte religioasă, este aceea că teonimele sunt prezente frecvent în textele butnariene, scriitorul își asumă libertatea de a transforma divinitatea în personaj dramatic. Scriitorii postmoderniști au tendința de a umaniza divinitățile: Ecclesiastul (*Cum Ecclesiastul discută cu proverbele*); Ioan, Ieremia (*Apusul de soare se amână*); Magdalena (*Avant de mourir*); Iosif, Marta, Beniamin, Moses (*Iosif și amanta sa*).

Ca și în piesele lui V. Butnaru, o mare parte din personajele create de C. Cheianu au nume proprii împrumutate din cultura și civilizația universală: Beethoven, Lorenzo da Ponte, Franz Schubert, Iosif II, Constanze Nissen, Martorul X, Aloysia Lange, Caterina Cavalieri, Sophie Haibel. Nu-i este străin autorului nici procedeul de denominație prin supranume: Procurorul, Gardianul I, Gardianul II, trimișii de la curte – cei invitați să depună mărturii și cei prezenți episodic, fiecare jucându-și rolul și dispărând.

Numele analizate în opere nu sunt folosite în mod arbitrar, ci sunt alese cu atenție. Relația nume-personaj se conturează la nivel cultural, lingvistic și mitico-simbolic.

D. Crudu privează majoritatea personajelor de prenume și le numește cu numerale ordinale: Primul polițist, Al doilea polițist din *Crimă sângeroasă din stațiunea violetelor*, precum și în volumul *Salvați Bostonul* – Primul prieten al președintelui, Al doilea prieten al președintelui, Primul chelner, Al doilea chelner, Al treilea chefliu; Prima femeie, A doua femeie, A treia femeie din *Oameni ai nimănui*.

În volumul *Salvați Bostonul* D. Crudu înlocuiește numele personajelor prin adjective pronominale nehotărâte: O altă domnișoară grizonată, un alt tânăr, un alt chefliu etc.

Analizând numele personajelor din operele dramaturgilor basarabeni V. Butnaru, C. Cheianu și D. Crudu am constatat diversitatea acestora, sub aspect etimologic, bogăția lor expresivă datorată evocării intertextuale, verosimilitatea pe care o conferă numele personajelor, prin funcția lor de identificare.

În cel de-al cincilea subcapitol am identificat și am interpretat din perspectivă semiotico-pragmatică aspecte și forme ale intertextualității, valorizate de dramaturgii C. Cheianu, D. Crudu și V. Butnaru, sursele de inspirație explorate de aceștia, ori dialogul intertextual cu capodoperele universale nu este străin dramaturgilor basarabeni.

Intertextualitatea reprezintă modul în care textele interacționează pentru a forma semnificații sau conotații noi. După cum semnele trimit la alte semene, tot așa textele trimit la alte texte.

R. Barthes afirma că *orice text este un intertext* – această definiție a devenit una dintre formulele cele mai citate și interpretate. „Textul este o permutare de texte, o intertextualitate: în spațiul unui text, mai multe enunțuri luate din alte texte se încrucișează și se neutralizează” [apud 19, online].

Pentru o analiză eficientă, am construit un corpus amplu, în vederea studierii aspectelor intertextualității, și anume a formelor de intertextualitate valorificate de dramaturgi, pentru a transmite mesajul lor. Am depus efort să operăm cu secvențe sugestive, spre a argumenta și a comenta textele selectate prin prisma diverselor teme ce vizează fenomenul intertextualității.

Selectarea exemplurilor a variat în funcție de specificul fenomenului ilustrat și ne-a permis efectuarea analizei lingvistice. Toți trei dramaturgi basarabeni C. Cheianu, D. Crudu și V. Butnaru au scris și scriu într-un stil postmodernist, iar textele lor realizează un dialog intertextual cu alte texte (literare și nonliterare).

Textul nu este doar producție, ci și produs sau obiect de schimb între autor și cititor. Prin urmare, textul presupune interpretare, nu doar relație de schimb. Așadar, un text cheamă un alt text, iar un text cheamă un cititor să interpreteze.

Intertextul își asociază ironia și aluzia, iar dramaturgii C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu își asociază eticheta de scriitori postmoderni prin textele lor dramatice. În operele dramaturgilor basarabeni C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu întâlnim elemente intertextuale, care evocă diverse epoci și curente literar-filosofice: mitologie antică, mitologie română, folclor, literatură română, literatură universală, filosofie, maxime, proverbe, expresii românești etc.

Intertextualitatea, ca mijloc de a reliefa în mod plastic textul dramatic, cunoaște concretizări diferite și în cele ce urmează am abordat în cadrul operelor dramatice ale lui C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu trei tipuri, pe care le considerăm esențiale în cercetarea noastră, și anume: *aluzia*, *citatul* și *parodia*.

Cel mai cunoscut tip de intertextualitate, cel de coprezență, de text în text, îl reprezintă *citatul*. Deseori, au calitatea citatului proverbele și zicătorile, frazeologismele, expresiile românești care vin să confirme o anumită situație, sau să facă o anumită concluzie. În opinia lui R. Jakobson, citatul semnifică un „mesaj în interiorul altui mesaj” [26, p. 193-230], astfel, reprezintă o formă de trimitere la alte texte.

În textele dramatice ale autorilor basarabeni studiați de noi remarcăm utilizarea citatului pentru a conferi autenticitate, furnizând informațiile exact așa cum au fost emise de sursă.

Corpusul nostru de material factic conține diverse exemple de citate care se manifestă cu o deosebită pregnanță semantică și pragmatică.

În piesa *Volodea, Volodea*, scrisă de C. Cheianu, regăsim un citat trunchiat al proverbului românesc „La plăcinte înainte, la război înapoi”, întâlnit anterior într-un alt text literar - proverbul respectiv se regăsește și la I. Creangă, în „Povestea lui Harap Alb”.

- Sandu: *Liliana mea ne așteaptă acasă cu uite așa un clit de plăcinte!*

Vlad: ***la plăcinte-înainte!*** (C. Cheianu. *Volodea, Volodea...* p. 408).

Zicala sugerează ideea că atunci când e vorba de avantaje, toți se îngheșuie, iar dacă apar greutățile prezentate metaforic prin substantivul „război”, mulți bat în retragere. Fapte reprobabile dintotdeauna demonstrează adevărul și înțelepciunea zicalei citate.

În piesa lui V. Butnaru *Șase autori în căutarea unui personaj* regăsim citate memorabile, preluate din operele lui Voltaire și Montesquiere. Apelul la opiniile notorietăților din domeniul iluminismului francez, la filosofi și scriitori este folosit pentru a oferi cititorului argumente credibile referitoare la diverse aspecte ale culturii umane, inclusiv despre arta teatrală.

- *Lumea aceasta, teatru de orgolii și rătăcirii, este plină de nefericiți care vorbesc despre fericire.* Voltaire (V. Butnaru. *Șase autori în căutarea unui personaj*. p. 148);
- *Autorii sunt niște personaje de teatru.* Montesquiere (V. Butnaru. *Șase autori în căutarea unui personaj*. p. 148).

Aluzia este considerată de cercetătorul H.A. Pasco „una dintre formulele dominante ale intertextualității, capabilă de o extindere până la dimensiunea unei opere” [21, p. 5].

În piesa *Iosif și amanta sa* de V. Butnaru regăsim o aluzie la poezia lui Gr. Vieru *Mulțumim pentru pace*. Beniamin îl urăște de moarte pe fratele său Iosif întreaga viață, astfel acesta nu pierde nicio ocazie să-l jignească și să-l ia în derâdere.

- Beniamin: ***Mulțumim, iubite frate. Pentru pace! Pentru soare!*** (V. Butnaru. *Iosif și amanta sa*. p. 190).

Regăsim în textele dramatice ale lui C. Cheianu versuri sau titluri din diverse cântece atât autohtone, cât și străine:

- Profesorul: *Ha? Patria? Care patrie? Tu ai patrie? De când, mă rog? Până mai ieri cântai „Moi adres-Sovetskii Soiuz”!*, da azi de-amu ai altă patrie?... (C. Cheianu. Țara asta a uitat de noi!. p. 526) (se face aluzie la titlul cântecului rusesc *Moy adres Sovetskiy Soyuz*, interpretat de formația Samotsvety);
- Marcel: *Nu, nu, cântecul e așa: (cântă) „Moldovenii când se strâng, și-n petreceri se avântă/La un colț de masă plâng, la alt colț de masă cântă”* (C. Cheianu. Cu bunelul ce facem?. p. 485) (se actualizează un vers din cântecul *Moldovenii când se strâng*, interpretat de M. Volontir).

În piesa *Crimă sângeroasă din stațiunea violetelor* D. Crudu face aluzie la propria persoană, întrucât personajul principal Istan este un alter ego al autorului, pe care îl idealizează în ipostaza triplă de martir al societății și al adulterului, dar și de profet literar.

- Administratorul: *Scrieți niște porcării la fel ca și D. Crudu, un poetastru din orașul nostru, care mătură acum, îl puteți vedea prin fereastră, frunzele de pe trotuar* (D. Crudu. *Crimă sângeroasă din stațiunea violetelor*. p. 24).

În urma analizei exemplelor, putem concluziona că procesul de interpretare a aluziei este direct dependent de experiența și de cunoștințele tematice ale destinatarilor textelor dramatice și doar un cititor cu o competență intertextuală bine antrenată este capabil să stabilească relația dintre texte în procesul lecturii și să extragă informația aluzivă în toată amploarea ei.

Hipertextul – cea mai cunoscută specie bazată pe relația de hipertextualitate este *parodia*, care face referire în mod ironic la o persoană, la o situație sau la un text. Parodia constă în modificarea unui text preexistent cu intenția de a produce anumite efecte comice, ironice, are o funcție de transformare în relație cu textul original.

Expresii celebre: *A fi sau a nu fi* se clasifică în grupul idiomelor livești. Unele expresii idiomatice se prezintă ca niște amintiri ale titlurilor, ale expresiilor apărute într-o altă operă literară.

Jocurile de cuvinte constituite în baza unui frazeologism consacrat reprezintă cele mai cunoscute reorganizări de structură, cu efecte pragmatilistice.

- Turiștii: - *Domnilor, a călători sau a nu călători, aceasta-i întrebarea.*
- *Bine spus!*
- *Unde am mai auzit expresia asta* (C. Cheianu. *Luministul*. p. 65) (parodie după expresia celebră *A fi sau a nu fi* de W. Shakespeare).

Formula originală *a fi sau a nu fi, aceasta-i întrebarea*, provine din opera lui William Shakespeare, *Hamlet*, fiind preluată din actul al III-lea, scena I. Observăm că, pe parcursul monologului, Hamlet are o dilemă ce ține de *a fi sau a nu fi, aceasta era întrebarea*. Personajul se gândește la existență, suferință și vis, visul devenind o armă de luptă.

În contextul textului dramatic analizat, turiștii, fiind emoționați de euforia călătoriei prin

Danemarca, își pun o altă întrebare decât cea cunoscută de către toți, aceasta fiind *a călători sau a nu călători*, aceasta-i întrebarea. Astfel, călătoria exprimă un mod de trai pentru turiști, pentru ei viața fără călătorie e un nonsens. *A fi sau a nu fi*, precum și *a călători sau a nu călători* în ambele opere reprezintă afirmații metaforice, deoarece, dacă pui această întrebare retorică, înseamnă că deja ești, iar *eu sunt* este un răspuns că deja există.

Folosirea elementelor intertextuale (citat, aluzie, parodie) în textul dramatic îl ghidează pe cititor, îi oferă puncte de reper pentru reprezentare și interpretare, valorificând tezaurul literar, istoric și cultural, generând un dialogism intertextual și intercultural.

În cadrul cercetării noastre doctorale ne-am propus să realizăm o statistică (un studiu de caz), în care să evaluăm gradul de frecvență a elementelor intertextuale (citatul, parodia și aluzia) în operele dramatice ale lui C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu, acestea fiind însemne ale expresiei postmoderniste. Datele analizate sunt rezultatul unui studiu ce include un corpus de 27 de texte dramatice ale autorilor menționați, care înglobează toate cele trei surse de intertextualitate investigate de către noi (citatul, parodia și aluzia).

Așadar, conchidem că cele mai frecvente aluzii, citate și elemente parodice le-am depistat în operele dramatice ale lui C. Cheianu – 61 de aluzii, 60 de citate și, respectiv, 4 elemente parodice.

În urma examinării frecvenței formelor de intertextualitate (citat, aluzie și parodie), utilizate ca strategii cu funcție de evocare în textele dramatice ale autorilor C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu, ne convingem că ponderea este mai mare, în cazul aluziilor (134 aluzii -53,6%) și al citatelor (110 citate - 44%), elementele parodice fiind mai rar întâlnite (6 elemente parodice – 2,4%).

Fiecare capitol al tezei de doctorat se încheie cu concluzii.

Concluziile generale și recomandările reprezintă judecățile de valoare deduse din argumentele și constatările făcute în timpul investigației noastre. De asemenea, am prezentat unele aspecte ale problemei, care se pretează a fi cercetate în continuare, și am venit cu unele recomandări despre aplicarea rezultatelor cercetării.

Bibliografia cuprinde 162 de titluri, indicate în ordine alfabetică în limbile română, engleză, franceză și rusă, care ne-au fost necesare pentru documentare și argumentare.

Sursele din care au fost excerptate exemplele sunt textele dramatice semnate de V. Butnaru, C. Cheianu, D. Crudu. Corpusul analizat este constituit din 250 de exemple. În cercetarea noastră am folosit atât lucrări clasice, în variantă editată, cât și lucrări în variantă electronică.

Compartimentul **Anexe** conține materiale probatorii ale cercetării, expuse în 6 anexe și un *Glosar de termeni*.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele cercetării întreprinse în teza cu titlul *Elemente semiotico-pragmatice în textul dramatic basarabean* confirmă importanța studierii textului dramatic într-o abordare semiotico-pragmatică.

În urma cercetării am reușit, în ansamblu, să identificăm formele sub care unele elemente definitorii ale conceptului de text dramatic și, în mod particular, unele concepte pragmatice și semiotice se regăsesc în valențele discursului dramatic, acestea fiind elucidate printr-o analiză autonomă.

Cercetarea noastră constituie un studiu multiaspectual (semiotic, semantic, pragmatic și structural) al textului dramatic, acesta fiind analizat din diverse perspective, și anume: actele de limbaj, didascaliiile, elementele nonverbale-paraverbale, deicticele, dialogul, monologul și elementele intertextualității valorificate în operele dramatice ale autorilor C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu.

Rezultatele investigațiilor efectuate, ale analizei semiotico-pragmatice a textului dramatic basarabean modern, probate pe textele reprezentanților curentului postmodernist C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu, ne permit formularea următoarelor **concluzii**:

1. Analiza textului dramatic pentru noi a fost un prilej de a discuta posibilitățile ființei umane de a comunica și de a se comunica pe sine, de a-și îndeplini impulsul creator cu/sau împotriva convențiilor impuse de limbaj. Am urmărit să nu facem din pragmatică un furnizor de tipare prestabilit, care n-ar fi avut decât să decupeze într-o materie literară dată, i-am atribuit funcția unei premise de lectură, rămânând deschisă posibilitatea descoperirii unor sensuri imanente operelor.
2. Complexitatea pieselor dramaturgilor basarabeni C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu ne oferă cu generozitate material factual pentru proiectarea conceptelor despre semne iconice, indiciale și simbolice, nu doar din perspectiva profunzimilor pe care le-ar presupune o analiză exclusiv lingvistică și o interpretare literară, ci și dintr-o optică ce are la bază teoria generală a semnelor.
3. Am analizat opoziția text-discurs și am identificat principalele trăsături ale textului și ale discursului. În urma unei analize extinse a definițiilor discursului și ale textului, susținem opiniile cercetătorilor din domeniu, care au stabilit faptul că discursul se manifestă uneori ca substrat al textului, iar alteori ca text.
4. O altă ipoteză confirmată în urma demersului cercetării noastre este că textul dramatic poate fi considerat un sistem semiotic independent, ce are o însemnătate fundamentală în transmiterea mesajului estetic. În textul dramatic linștea, tăcerea și pauzele au o importanță la fel de mare precum zbuciumul, gălăgia și muzica, formând tensiunea dramatică.

5. Comunicarea nonverbală poate reprezenta un sistem de semnificare la fel de important ca și cea verbală și rezultatele cercetării sunt un argument în favoarea abordării interdisciplinare a discursului dramatic.
6. Am urmărit și am analizat modalitățile de descriere a unor aspecte ale comunicării nonverbale în didascalii. Estimând rolul didascalilor în ansamblul textului dramatic, am demonstrat existența afinităților dintre didascalii și discursul injonctiv. Am considerat oportun să analizăm modul în care a evoluat consemnarea în didascalii a mesajelor nonverbale. Observațiile făcute de noi ne permit să detaliam că didascalii sunt numeroase atunci când autorul este interesat de evoluția conflictului sau de portretizarea unor personaje, în schimb ele lipsesc în pasaje în care se urmărește transmiterea unui mesaj moralizator sau demonstrarea unei teze.
7. Am considerat necesară evidențierea și analiza strategiilor care definesc politețea negativă și cea pozitivă în textele dramatice basarabene de factură postmodernistă, probându-ne ipoteza și argumentele pe textul piesei *Plasatoarele* de C. Cheianu, unde personajul *El* întreține discuții cu fiecare personaj, alternând imagini conotate atât pozitiv, cât și negativ. Totuși, strategiile de amenințare, de marcare a diferenței, de enunțare a pretențiilor la adresa interlocutorului predomină, în mare parte, în textul dramatic.
8. Am demonstrat că în textul dramatic numele propriu capătă semnificație și sens în marea majoritate a cazurilor și am semnalat diversitatea numelor proprii din perspectivă etimologică, a potențelor expresive, a verosimilității pe care o conferă numele personajelor prin funcția lor de identificare, dar și de tipizare, cu prisosință în cazul numelor generice. Așa cum s-a putut stabili în timpul cercetării, personajul dramatic este un construct textual, fiind caracterizat și în funcție de numele care i-a fost atribuit, de rolul său executat la edificarea intrigii și a întregii acțiuni, dar și de propriul discurs.
9. Am constatat că deicticele au o valoare pragmatică importantă în discursul dramatic, deoarece ele atribuie enunțului un caracter generalizator, care mereu poate fi reinterpretat. Datorită deicticelor pot fi manifestate anumite intenții ale emițătorului, principala funcție a lor fiind cea de realizare a intenției codificatorului.
10. Specificul discursiv al textului dramatic este dat de extrapolarea expresiei dialogate la nivelul întregului act comunicativ. O piesă de teatru se alcătuiește aproape în totalitate din schimburi de replici. Am depistat trăsăturile definitorii ale discursului dialogic, etalând funcționalitatea întrebării și a enunțului interogativ în structurarea dialogului dramatic.
11. Prin numeroasele exemple am identificat multiple strategii de evocare prin secvențe intertextuale valorificate de dramaturgii C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu - surse de inspirație și argumentele ce servesc ca fundal de concepere a textului dramatic produs. Din

eșantionul textelor dramatice consultate și analizate (în total 27 de texte dramatice integrale), interpretarea lingvistică a fost efectuată cu mijloacele puse la îndemână de aparatul conceptual și de metodologia pragmatică.

12. La trierea materialului factologic s-a evidențiat asocierea elementelor intertextuale cu ironia și aluzia, iar dramaturgii C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu își asociază eticheta de scriitori postmoderni prin textele lor dramatice care fructifică ingenios acest material dramaturgic. E de remarcat frecvența citatului în conferirea autenticității, furnizându-se exact informațiile emise de sursă.
13. În urma analizei corpusului, putem constata că am acumulat un material ilustrativ bogat privind aluzia ca instrument intertextual, fapt ce dezvăluie înalta productivitate a acestei forme de intertextualitate.

În baza studiului efectuat și a concluziilor formulate venim cu următoarele **recomandări**:

- ✓ Studierea în continuare a textului dramatic prin valorificarea conceptelor pragmatice și semiotice.
- ✓ În conținutul tezei se regăsesc noțiuni și concepte, care pot fi dezvoltate prin investigații detaliate referitoare la pragmatica discursului dramatic. Abordarea discursului dramatic basarabean modern poate suscita lecturi multiple și exegeze hermeneutice originale.
- ✓ Reevaluarea textului dramatic din perspectivă didactică și elaborarea unui curs teoretico-aplicativ *Elemente semiotico-pragmatice în textul dramatic basarabean* în programele de licență de la Facultățile de Litere, de Artă Teatrală și de Jurnalism și Științe ale Comunicării.

BIBLIOGRAFIE

1. Condrea I. Semiotica textului artistic tradus. Chișinău: CE USM, 2003. 280 p.
2. Cosmescu A. Textul monologic și textul dialogic din perspectiva analizei discursului. [online]. [citat: 06.05.2021]. Disponibil: <https://www.yumpu.com/ro/document/read/12858284/textul-monologic-si-textul-dialogic-din-perspectiva-analizei-discursului>
3. Cvasâi-Cătănescu M. Structura dialogului în textul dramatic – cu aplicare la dramaturgia românească. București: TUB, 1982. 205 p.
4. Dinu M. Comunicarea: Repere fundamentale. București: Editura Orizonturi, 2007. 439 p.
5. Driga I. Aspecte semantice ale numelui propriu în opera dramatică „Cum Eclesiastul discută cu Proverbele” de Val Butnaru. [online]. [citat: 16.06.2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/98389

6. Driga I. Convergența didascalieiilor nonverbale și paraverbale în discursul dramatic. [online]. [citat: 16.06.2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/75740
7. Driga I. Strategii ale politeții în discursul dramatic basarabean. [online]. [citat: 16.06.2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/75980
8. Gherasim A., Cara N. Teoria textului. Chișinău: CEP USM, 2008. 292 p.
9. Ghilaș A. Discursul teatral între text și context. Chișinău: Lexon-Prim, 2017. 192 p.
10. Haja G. Limbajul dramatic. [online]. [citat: 06.05.2021]. Disponibil: <https://ru.scribd.com/document/137929989/Limbajul-Dramatic>
11. Ionescu-Ruxăndoiu L. Conversația: structuri și strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite. București: Editura ALL, 1995. 99 p.
12. Levonian R. M. Comunicarea nonverbală în didascaliele din dramaturgia română. București: Editura Universității din București, 2011. 259 p.
13. Molea V. Expresivitatea frazeologismelor în context dramatic (dialogul). În: Limba română, nr. 2-3, 2003. [online]. [citat: 12.06.2020] Disponibil: <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&printversion=1&n=2625>
14. Păcuraru. V. Construcția de sens vs ambiguitatea semantică a semnului lexical. [online]. [citat: 18.08.2020]. Disponibil: <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A20853/pdf>
15. Plămădeală I. Opera ca text. O introducere în știința textului. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2002. 204 p.
16. Roventă-Frumușani D. Semiotica discursului științific. București: Editura Științifică 1995. 254 p.
17. Stanley F. Ce se face cu Austin și Searle: Teoria actelor de vorbire și critica literară. În: Poetica americană. Orientări actuale. Cluj - Napoca: Editura Dacia, 1981. 260 p.
18. Ubersfeld A. Termenii cheie ai analizei teatrului. Iași: Editura Institutul European, 1999. 103 p.
19. Ungureanu E. Intertext și hypertext: studiu semiotico-lingvistic. [online]. [citat: 06.05.2021]. Disponibil: https://www.academia.edu/37107867/INTERTEXT_si_HYPertext_studiu_semiotico_lingvistic
20. Levinson S. Pragmatics. United Kingdom: Cambridge University Press, 1983. 438 p.
21. Pasco A. H. Allusion: A Literary Graft. – Charlottesville: Rookwood Press, 2002. 247 p.
22. Golopentia S., Martinez M. Voir les didascalies. Paris: Editions Ophrys, 1994. 243 p.
23. Maingueneau D. Les termes clés de l'analyse du discours. Paris: Éditions Seuil, 2009. 160 p.
24. Maingueneau D. Pragmatique pour le discours littéraire. Paris: Bordas, 1990. 200 p.

25. Pavis P. Dictionnaire du theatre. Termes et concepts de l'analyse theatrale. Paris: Editions Sociales, 1980. 482 p.
26. Якобсон Р. Лингвистика и поэтика, в: Структурализм: «за» и «против». Москва: Прогресс, 1975, с. 193-230.

Surse:

- Butnaru V. Avant de Mourir. În: Cum Eclesiastul discută cu Proverbele. Chișinău: ARC, 2008, p. 75-107.
- Butnaru V. Iosif și amanta sa. [online]. [citat: 21.04.2020]. Disponibil: <http://ru.scribd.com/doc/41765688/TEATRU-Patru-texte-patru-autori>
- Butnaru V. Șase autori în căutarea unui personaj. În: Cum Eclesiastul discută cu Proverbele. Chișinău: ARC, 2008, p. 129-165.
- Cheianu C. Achitarea lui Salieri. În: Teatru. Chișinău: Editura Cartier, 2015, p. 145-189.
- Cheianu C. Cu bunelul ce facem?. În: Teatru. Chișinău: Cartier, 2015, p. 455-494.
- Cheianu C. Luministul. În: Teatrul. Chișinău: Editura Cartier, 2015, p. 59-108.
- Cheianu C. Plasatoarele. În: Teatru. Chișinău: Editura Cartier, 2015, p. 25-58.
- Cheianu C. Țara asta a uitat de noi!. În: Teatru. Chișinău: Cartier, 2015, p. 495-538.
- Cheianu C. Volodea, Volodea.... În: Teatru. Chișinău: Editura Cartier, 2015, p. 387-455.
- Crudu D. Crimă sângeroasă din stațiunea violetelor. În: Crimă sângeroasă din stațiunea violetelor. Chișinău: ARC, 2001. 65 p.
- Crudu D. Salvați Bostonul. În: Salvați Bostonul, Chișinău: Editura Cartier, 2001, p. 79-124.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole științifice apărute în reviste de specialitate din țară

(Registrul Național al revistelor de profil)

Categoria B

1. Driga I. *Deraieri frazeologice în textele dramatice ale autorilor basarabeni*. În: Studia Universitatis, 2015, nr 10 (90), ISSN 1811-2668, p. 43-46.
2. Driga I. *Configurația pragmatică a conectorilor argumentativi în textele dramatice moderne*. În: Philologia LXII, sep-dec 2018, nr. 5-6, ISSN 1857-4300, p. 79-89.
3. Driga I. *Strategii ale politeții în discursul dramatic basarabean*. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2018, nr.10 (120), ISSN 1811-2668, ISSN online 2345-1009, p.7-15.
4. Driga I. *Structuri presupozitionale în discursul operei dramatice Cum eclesiastul discută cu proverbele de Val Butnaru*. În: Philologia, nr 3-4, 2019 (303-304)/ISSN 02363119, p. 95-103.
5. Driga I. *Ipostaze ale personajului Salieri din opera dramatică Achitarea lui Salieri de C.Cheianu*. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2019, nr. 10 (130), ISSN 1811-2668, ISSN online 2345-1009, p. 113-121.
6. Driga I. *Elemente ale intertextualității în opera dramatică a lui Constantin Cheianu*. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2020, nr.4(134), ISSN 1811-2668, ISSN online 2345-1009, p. 74-82.

Articole științifice publicate în culegerile evenimentelor științifice internaționale organizate peste hotare

1. Driga I. *Întrebarea – element declanșator al dialogului în textul dramatic*. În: Colocviului internațional de științe ale limbajului Eugen Coșeriu, ediția a XIII-a, partea a II-a, 16-18 octombrie 2015, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, p. 376-387.

Articole științifice publicate în culegerile evenimentelor științifice internaționale organizate în Republica Moldova

1. Driga I. *Descrierea comunicării non-verbale în didascalii*. În: Probleme actuale de lingvistică. Materialele Conferinței științifice cu participare internațională, Chișinău, 15-16 mai 2015. În memoriam acad. Nicolae Corlăteanu 100 de ani de la naștere, p. 201-212.

2. Driga I. *Relevanța comunicățională a deicticelor în didascaliile operei dramatice Oamenii ai nimănui de D. Crudu*. În: Cercetări actuale de lingvistică română în memoria Ion Dumeniuc – 80 de ani de la naștere, Chișinău, 12 mai, 2016, CEP USM, p. 258-263.
3. Driga I. *Actele de limbaj în discursul dramatic modern*. În: Norma limbii literare între tradiție și inovație, Chișinău, CEP USM, 19 mai, 2017, p. 92-100.
4. Driga I. *Aspecte semantice ale numelui propriu în opera dramatică Cum eclesiastul discută cu proverbele de Val Butnaru*. În: Lumina verbului matern în onoare magistri Irida Condrea, 25 octombrie, 2019, Chișinău, p. 287-297.

Rezumate ale comunicărilor din cadrul manifestărilor științifice:

1. Driga I. *Strategii discursive în monologul dramatic basarabean*. În: Integrare prin cercetare și inovare, Științe Umanistice. CEP USM, Chișinău 2015, 10-11 noiembrie, p. 129-131.
2. Driga I. *Convergența didascaliilor nonverbale și paraverbale în discursul dramatic*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Rezumate ale comunicărilor. Științe Umanistice. CEP USM, Chișinău – 2016, 28-29 septembrie, volumul I, p. 49-53.
3. Driga I. *Abordarea pragmatică a discursului dramatic*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Rezumate ale comunicărilor. Științe Umanistice. CEP USM, Chișinău – 2017, 9-10 noiembrie, p. 79-83.

ADNOTARE

Driga Ina. Elemente semiotico-pragmatice în textul dramatic basarabean.

Teză de doctor în științe filologice, specialitatea 621.01, Chișinău, 2021

Structura tezei: introducere; trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 162 de titluri; figuri (5), tabele (4), diagrame (4), anexe (6). Textul de bază cuprinde 146 de pagini. Rezultatele obținute sunt publicate în 14 articole științifice.

Cuvinte și expresii-cheie: semantică, pragmatică, text dramatic, acte de limbaj, didascalii, nonverbal/paraverbal, dialog/monolog, nume proprii, intertext.

Scopul constă în elucidarea și analiza textului dramatic basarabean din perspectiva semioticii și a pragmaticii lingvistice. Pentru a atinge scopul prevăzut, ne-am propus următoarele **obiective de cercetare:** stabilirea modalităților de comentare a textului dramatic al autorilor basarabeni (C. Cheianu, V. Butnaru și D. Crudu); ilustrarea celor mai importante aspecte ale pragmaticii și semioticii, precum: implicatura conversațională, maximele conversaționale, actele de limbaj etc.; efectuarea unui studiu de caz cu privire la gradul de frecvență a elementelor intertextuale cu valoare strategică de evocare (citatul, parodia și aluzia) în operele dramaturgilor basarabeni.

Noutatea și originalitatea științifică constă în elaborarea unui studiu multiaspectual al textului dramatic, respectând standardele textualității și proiectând noi perspective interpretative cu referire la actele de limbaj, didascalii, elemente nonverbale-paraverbale, deictice, dialog, monolog, elemente ale intertextualității, valorificate pe deplin în cadrul textelor dramatice.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante. În teză a fost interpretat științific modul de organizare și manifestare a elementelor semiotico-pragmatice în textul dramatic modern, valorificându-se din plin discursul dramatic basarabean.

Metodologia cercetării științifice o constituie: analiza structural-semantică, pragmasemantică, metoda analizei selective, metoda analizei contextuale, metoda statistică, studiul de caz etc.

Semnificația teoretică constă în: aprofundarea cercetării textului dramatic basarabean; analiza materialelor științifice ce abordează pragmatica și semiotica discursului dramatic; sistematizarea strategiilor discursive; descrierea convergenței semnelor nonverbale și paraverbale în didascalii.

Valoarea aplicativă a cercetării. Rezultatele obținute ar putea fi folosite la elaborarea cursurilor universitare de pragmatică lingvistică, de semantică, de analiză a textului și de artă teatrală pentru studenții și masteranzii de la specialitățile umanistice.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin prezentarea cercetărilor efectuate la diverse forumuri științifice. Acestea vor putea fi abordate în procesul de predare a cursurilor universitare pentru studenții de la facultățile cu profil filologic, astfel vor constitui un fundament pentru investigațiile ulterioare în domeniul discursului dramatic.

ANNOTATION

Driga Ina. Semiotic-pragmatic elements in the bessarabian dramatic text.

Ph thesis in philological sciences, specialty 621.01, Chişinău, 2021

Structure of the Dissertation: introduction; 3 chapters; conclusions and recommendations; 162 titles of bibliography; figures (5), tables (4), diagrams (4), appendixes (6). The basic text is 146 pages long. The obtained results have been published in 14 scientific articles.

Key-words: semantics, pragmatics, dramatic text, language acts, didascalies, nonverbal/paraverbal, dialogue/monologue, proper nouns, intertext.

Research aim it consists in analyzing the bessarabian dramatic text from the perspective of semiotics and linguistic pragmatics. In order to achieve the intended goal, we have planned the following **research objectives:** exploring different approaches to comment on the dramatic text of bessarabian playwrights (C. Cheianu, V. Butnaru and D. Crudu); illustration of the most important aspects of pragmatics and semiotics such as: conversational implication, conversation maxims, language acts, etc.; conducting a case study on the degree of frequency of intertextual elements (quotation, parody and allusion) in the works of bessarabian playwrights.

The scientific novelty and originality consists in elaborating a multiaspectual study of dramatic text, respecting the standards of textuality and projecting new perspectives with reference to language acts, didascalies, nonverbal-paraverbal elements, deictics, dialogue, monologue and elements of intertextuality fully exploited in dramatic texts.

The results obtained that contribute to solving an important scientific problem. The thesis scientifically interpreted the way of organizing and manifesting the semiotic-pragmatic elements in the modern dramatic text, fully capitalizing on the bessarabian dramatic discourse.

The methodology of scientific research is based on: structural-semantic analysis, pragmasemantics, selective method, contextual method, statistical method, case study, etc.

The theoretical significance consists in: deepening the research study of the bessarabian dramatic text; analysis of scientific materials that approach the pragmatics and semiotics of dramatic discourse; systematizing discursive strategies; describing the convergence of nonverbal and paraverbal signs in didascalies.

The applicative value of research. The obtained results could be used in the elaboration of the university courses of linguistic pragmatics, semantics, text analysis and theatrical art for the students from the humanities specialties.

Implementation of the scientific results. The results of this PhD thesis have been presented during national and international conferences. They could be applied in the teaching process of an university courses for students with philology specialty. They will also serve as a foundation for further scientific investigation in the domain of dramatic discourse.

АННОТАЦИЯ

Дрига Инна. Семиотико-прагматические элементы в бессарабском драматическом тексте. Диссертация на степень доктора филологических наук, специальность 621.01, Кишинев, 2021

Структура диссертации: введение; три главы; общие выводы и рекомендации; библиография из 162 наименований; цифры (5), таблицы (4), диаграммы (4), Приложения (6). Основной текст содержит 146 страниц. Полученные результаты опубликованы в 14 научных статьях.

Ключевые слова и фразы: семантический, прагматичный, драматический текст, языковые акты, невербальный / паравербальный, диалог / монолог, собственные имена, интертекст.

Цель состоит в выяснении и анализе бессарабского драматического текста с точки зрения семиотики и лингвистической прагматики. **Для достижения поставленной цели** мы поставили перед собой следующие задачи исследования: установление способов комментирования драматического текста бессарабских авторов (К. Кеяну, В. Бутнару и Д. Круду); иллюстрация наиболее важных аспектов прагматики и семиотики, таких как: разговорное взаимодействие, языковые акты и др.; проведение тематического исследования по степени частоты межтекстовых элементов со стратегическим значением воплощения (цитата, пародия и аллюзия) в произведениях бессарабских драматургов.

Научная новизна и оригинальность состоит в разработке многонационального исследования драматического текста, соблюдении стандартов текстуальности и разработке новых интерпретирующих перспектив со ссылкой на языковые акты, дидактические, невербальные-паравербальные, дейктические, диалоговые, монологические, элементы интертекстуальности, полностью освоенные в драматических текстах.

Научная новизна и оригинальность заключается в развитии многонациональной учебной компании драматического текста, в соответствии со стандартами текстуальности и развития новых интерпретационных перспектив, со ссылкой на язык актов, дидактические, невербально-паравербальные, мы предлагаем, диалоговые, монологические, межтекстуальные элементы, полностью освоенные в драматическом тексте.

Полученные результаты способствуют решению важной научной проблемы. В диссертации был научно истолкован порядок организации и проявления семиотико-прагматических элементов в современном драматическом тексте.

Методология научного исследования-структурно-семантический анализ, прагмасемантический анализ, метод селективного анализа, метод контекстного анализа, статистический метод, тематическое исследование и др.

Теоретическая значимость заключается в углублении исследования бессарабского драматического текста; в анализе научных материалов, касающихся прагматики и семиотики драматической речи; в систематизации дискурсивных стратегий; в описании конвергенции невербальных и паравербальных знаков в дидактиках.

Прикладное значение исследования. Полученные результаты могут быть использованы при разработке университетских курсов прагматики лингвистики, семантики, анализа текста и театрального искусства для студентов и магистров гуманитарных специальностей.

Внедрение научных результатов было проведено путем представления исследований, проведенных на различных научных форумах. Они будут рассмотрены в процессе преподавания университетских курсов для студентов филологических факультетов, таким образом, станут основой для дальнейших исследований в области драматической речи.

DRIGA INA

**ELEMENTE SEMIOTICO-PRAGMATICE ÎN TEXTUL DRAMATIC
BASARABEAN**

**621.01 – LINGVISICĂ GENERALĂ; FILOSOFIA LIMBAJULUI;
PSIHOLINGVISTICĂ; LINGVISTICĂ INFORMATIZATĂ**

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Aprobat spre tipar: 14.09.2021

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie offset.

Tiraj: 50 ex.

Coli de tipar: 2,1

Comanda nr. 178

Centrul Editorial-Poligrafic *Medicina*

Chişinău, bd. Ştefan cel Mare şi Sfânt, 194 B